

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN CHET EL VALYUTASIDAGI HISOB VARAQLARNI YURITILISHI VA UNING HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

Karimov Shohruh Hoshim o'g'li,

O'zbekiston Respublikasi bank-moliya akademiyasi magistri

Annotatsiya: Chet el valyutasidagi hisobvaraq - chet elliklar bilan hisob-kitob qilish uchun foydalaniladigan xorijiy valyutadagi bank hisobvarag'i. Bundan tashqari, u rezidentlar bilan hisob-kitob qilish va hisobingizga pul o'tkazish uchun ham foydalaniladi.

Kalit so'zlar: chet el valyutasi, hisob-faktura, mijoz, bank, muloqot.

Аннотация: Валютный счет – это банковский счет в иностранной валюте, используемый для расчетов с иностранцами. Также он используется для расчетов с жителями и перевода денег на свой счет.

Ключевые слова: иностранная валюта, счет-фактура, клиент, банк, коммуникация.

Abstract: A foreign currency account is a bank account in a foreign currency used for settlements with foreigners. It is also used for settlements with residents and for transferring money to your account.

Keywords: foreign currency, invoice, client, bank, communication.

Chet el valyutasida hisob-fakturani to'lashning iloji boricha soddalashtirilgan 4 usuli mavjud:

- Kredit (bank) tashkilotida maxsus xorijiy valyuta hisobvarag'ini ochish.
- To'g'ridan-to'g'ri ko'rsatilgan adresatga maxsus hisob-fakturasiz to'lash.
- Elektron bank tizimi orqali pul o'tkazish.
- Terminaldan foydalanish.

Masofaviy bank xizmatidan foydalanganda, to'g'ridan-to'g'ri bajarilgan tranzaksiya uchun komissiyani, hamyonlar o'rtasida pul o'tkazish uchun %ni (birja operatsiyalari uchun) hisobga olish kerak.

Hisobga xizmat ko'rsatadigan valyutani tanlashga bevosita ta'sir qiluvchi omillar:

- chiqish asboblari;
- xizmat ko'rsatish markazlari;
- hisobning maqsadi;
- ayirboshlash va boshqa operatsiyalar uchun narx.

Xorijiy valyutada hisob raqamini qayerda ochish kerak?

Har qanday akkreditatsiyalangan bankda qonuniy ravishda xorijiy valyutada hisob ochish lozim.

Qonunga ko'ra, bir nechta shaxsiy hisob yaratish huquqiga ega bo'linadi. Turli hisoblardan foydalanish risklarni diversifikator bo'lib xizmat qiladi va ko'pincha mahalliy tadbirkorlar tomonidan qo'llaniladi.

Shartnomada yuridik shaxslar uchun qulay bo'lgan turli xil to'lov variantlari ko'zda tutiladi.

Qoida tariqasida, texnika inqiroz yoki fors-major holatlarida qo'llaniladi. Chet el valyutasida hisob qaydnomasi to'lov kompaniya uchun qulayroqdir. Shartnomaning alohida bandida ma'lum bir sanada belgilangan valyuta kursi bilan boshqa shartlar ham nazarda tutilishi mumkin. Shunday qilib, to'lov miqdoridagi farq to'lov qismlarga bo'linganda yuzaga keladi va bir martalik oldindan to'lovni amalga oshirishda mavjud emas.

Korxona daromadlardagi farqni "Miqdor farqlar" subschyotida aks ettiradi. Bu esa buxgalterga soliq va xo'jalik hisobidagi tafovutlar manbasini ko'rishga yordam beradi.

1. Mulkchilik shaklidan qat'i nazar, barcha rezident korxonalar, muassasalar va tashkilotlar (keyingi o'rinlarda korxonalar) O'zbekiston Respublikasining vakolatli banklaridagi hisobvaraqlarida xorijiy valyutadagi mablag'larini saqlashlari shart.

2. Chet el valyutasidagi mablag'larni saqlash va ulardan foydalanish uchun vakolatli banklar korxonalar uchun joriy valyuta hisob raqamlarini ochadilar.

Joriy valyuta hisobvaraqlari yuridik shaxs huquqiga ega bo'lgan va O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy aloqalar vazirligida tashqi iqtisodiy aloqalar ishtirokchisi sifatida ro'yxatga olingan korxonalar uchun ochiladi.

Har bir korxona vakolatli banklar muassasalaridan birida xorijiy valyutada hisob raqami ochadi.

3. Joriy valyuta hisob raqamini ochish uchun korxona bank muassasasiga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

- belgilangan shakldagi ariza (1-ilova);
- nizomning (nizomning) notarial tasdiqlangan nusxasi;
- imzo namunalari va kompaniya muhri bosilgan karta;
- korxonani tashkil etish yoki qayta tashkil etish to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari bilan bunday huquq berilgan organ tomonidan chiqarilgan qarorning (ko'rsatma, qaror, farmoyish) nusxasi;
- O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy aloqalar vazirligida ro'yxatdan o'tganligi to'g'risidagi guvohnomaning notarial tasdiqlangan nusxasi (Tashqi iqtisodiy aloqalar vazirligida ro'yxatdan o'tkazilishi shart bo'lmagan korxonalar bundan mustasno).

Imzo namunalari, ustav (nizom) va korxonani tashkil etish to'g'risidagi hujjat nusxasi bo'lgan kartochkani rasmiylashtirish va tasdiqlash O'zbekiston Respublikasi Markaziy

bankining korxonani ochish to'g'risidagi me'yoriy hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Jamiyat joriy hisob raqamiga ega bo'lgan vakolatli bankning o'sha muassasasida joriy valyuta hisobvarag'i ochilgan taqdirda ustav (nizom) nusxasi hamda korxonani tashkil etish yoki qayta tashkil etish to'g'risidagi hujjat taqdim etilmasa; imzo namunalari bo'lgan kartochka sertifikatsiz taqdim etiladi va ushbu bank muassasasidagi mavjudlari bilan qiyoslangandan so'ng tasdiqlangan nusxalarda qabul qilinadi.

4. Norezidentlar bilan to'g'ridan-to'g'ri operatsiyalarni amalga oshirish niyatida bo'lmagan korxonalar vakolatli banklar rahbarlarining ruxsati bilan respublika Tashqi iqtisodiy aloqalar vazirligiga ro'yxatdan o'tkazilganligi to'g'risidagi guvohnomaning nusxasini taqdim etmasdan turib joriy valyuta hisobvaraqlarini ochishi mumkin.

5. Vakolatli banklarning muassasalari joriy valyuta hisobvarag'ini ochishni buyruq bilan rasmiylashtiradi, bu buyruq bank muassasasining rahbari va bosh buxgalteri tomonidan imzolanadi va chet el valyutasida hisobvaraqlarni ro'yxatga olish kitobiga kiritiladi. Imzolangan buyruqning bank muhri bilan tasdiqlangan bir nusxasi joriy valyuta hisobvarag'i ochilganligini tasdiqlash uchun egasiga yuboriladi.

Joriy valyuta hisobvarag'ini ochishda bank muassasasining bosh buxgalteri korxona ustavining (nizomining) asl nusxasiga korxona chet el valyutasida hisobvaraqlar ochganligi to'g'risida hisob raqamini ko'rsatgan holda belgi qo'yadi va uni tasdiqlaydi.

6. Chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar davlat ro'yxatidan o'tkazilgunga qadar taqdim etilgan ta'sis shartnomasi va imzo namunalari bo'lgan kartochka asosida vaqtinchalik jamg'arma joriy valyuta hisobvaraqlarini ochishi mumkin.

Bunday hisobvaraqlarga ta'sis hujjatlarida belgilangan ustav kapitali miqdorining 30 foizi miqdorida xorijiy valyutadagi mablag'lar kiritilishi mumkin.

7. Joriy valyuta hisobvaraqlari o'z egalariga hisobvaraqlar egasi o'z arizasida ko'rsatgan bir yoki bir nechta xorijiy valyutada, bitta shaxsiy hisobvaraqlarda ochiladi.

Hisobvaraqlar egasi o'z arizasida ko'rsatilmagan chet el valyutasida pul mablag'larini olganida, bank hisobvaraqlar egasining iltimosiga ko'ra mablag'larni uning hisobvarag'idagi valyutasiga oldindan konvertatsiya qilgan holda kreditga kiritadi yoki unga shu valyutada hisobvaraqlar ochadi.

8. Xorijiy valyutadagi summalar korxonalarning joriy valyuta hisobvaraqlariga kiritilishi mumkin:

a) O'zbekiston Respublikasidan tashqarida joylashgan norezidentlar tomonidan tovarlar (ishlar, xizmatlar) uchun haq to'lash uchun o'tkazilgan;

b) hisobvaraqlar egasi tomonidan O'zbekiston Respublikasi valyuta bozorida sotib olingan;

v) korxonalar bilan tuzilgan shartnomalar va shartnomalarga muvofiq tovarlar va xizmatlar eksporti uchun haq to'lash uchun norezidentlar tomonidan vakolatli bankning kassasiga qo'yilgan naqd pul shaklidagi erkin konvertatsiya qilinadigan valyuta;

d) O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ruxsat bergan hollarda tovarlar va xizmatlar uchun to'lov sifatida olingan naqd xorijiy valyuta;

e) rezidentlardan ham, norezidentlardan ham xorijiy valyutadagi foizlar va dividendlar;

f) O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining normativ hujjatlarida nazarda tutilgan boshqa mablag'lar tushumlari.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. [https://nrm.uz/contentf?doc=407958_poryadok_otkrytiya_i_vedeniya_upolnomochennymi_bankami_schetov_v_inostrannoy_valyute_\(utverjden_cb_20_07_1996_g_n_232\)&products=1_vse_zakonodatelstvo_uzbekistana](https://nrm.uz/contentf?doc=407958_poryadok_otkrytiya_i_vedeniya_upolnomochennymi_bankami_schetov_v_inostrannoy_valyute_(utverjden_cb_20_07_1996_g_n_232)&products=1_vse_zakonodatelstvo_uzbekistana)
2. <https://aab.uz/ru/corporate/tariffs/2742/37093/>
3. <https://cbu.uz/ru/documents/3315/37034/>